

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПЕТТИ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ X и Y против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

(Апликација бр. 173/17)

ПРЕСУДА

Член 3 • Недостаток на ефективна истрага за наводите за полициска бруталност (процедурален аспект) • Истрага која трае шест години по оспорениот настан • Судот не е во можност да утврди постоење на нечовечко или понижувачко однесување од страна на полицијата (материјален аспект) поради неактивноста на националните власти и неефективната истрага

СТРАЗБУР

5 ноември 2020 година

Оваа пресуда ќе стане конечна под условите утврдени во членот 44 § 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот X и Y против Северна Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Петти оддел), заседавајќи во совет составен од :

Síofra O'Leary, *Претседател,*

Ganna Yudkivska,

Stéphanie Mourou-Vikström,

Latif Hüseyinov,

Jovan Ilievski,

Arnfinn Bårdsen,

Mattias Guyomar, *судии,*

и Victor Soloveytchik, *Секретар на одделот,*

Имајќи ги предвид:

апликацијата (бр. 173/17) против Северна Македонија поднесена до Судот согласно членот 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи („Конвенцијата“) од двајца Македонци/граѓани на Република Северна Македонија, г. X и Y („апликантите“), на 19 декември 2016 година;

одлуката да се извести Владата на Северна Македонија („Владата“) за апликацијата;

одлуката да не се откриваат имињата на апликантите;

произнесувањата доставени од тужената Влада и произнесувањата доставени како одговор од апликантите;

коментарите поднесени од Хелсиншкиот комитет за човекови права во Скопје (во понатамошниот текст „ХКЧП“), кому Претседателот на Одделот му дозволи да се вмеша во постапката;

Расправајќи на нејавна седница на 6 октомври 2020 година,

Ја донесе следната пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ВОВЕД

1. Случајот се однесува на наводи за расно мотивирана полициска бруталност во однос на апликантите, кои се декларираат како Роми и кои изјавуваат дека во времето кога се случил предметниот настан биле малолетни, и наводен пропуст на тужената држава да спроведе ефективна истрага во однос на овие наводи. Апликантите се повикаа на членот 3 од Конвенцијата, членот 14 во врска со членот 3 и членот 1 од Протоколот број 12.

ФАКТИ

2. Апликантите се родени во 1997 година и 2001 година, соодветно, и живеат во Скопје. Тие беа застапувани од Европскиот центар за правата на Ромите, невладината организација со седиште во Брисел,

Белгија, на која Претседателот на Одделот ѝ дозволи да ги застапува апликантите.

3. Влада беше застапувана од нејзиниот агент, г-а Д. Цонова.

4. Фактите на случајот, изнесени од странките, може да се сумираат на следниот начин.

I. НАСТАН ОД 19 МАЈ 2014 ГОДИНА КАКО ШТО Е ЕВИДЕНТИРАН ВО ПОЛИЦИСКИТЕ ЗАПИСИ

5. Кога се случил настанот, X имал шеснаесет години, а Y тринаесет години.

6. Во 20:20 часот Е.Р., дваесетгодишна девојка во тоа време, била нападна (удрена со тупаници, клоци и ѝ било запретиено со нож) од страна на две млади момчиња на улица во Скопје, во близина на ромска населба. Напаѓачите ѝ го украде ранецот. Во полицискиот извештај за инцидентот составен во 21 часот, Е.Р. ги опишала двајцата напаѓачи како мажи со темен тен (Роми) на возраст помеѓу шеснаесет и осумнаесет години (таа исто така дала детали за нивната облека).

7. За настанот веднаш биле известени сите служби на терен. Во 20:30 часот, во близина на местото на нападот, четворица полициски службеници, припадници на единицата „Алфа“, пресретнале лице (подоцна идентификувано како апликантот X), бидејќи тој одговарал на описот на еден од напаѓачите во претходно пријавениот инцидент. Како што е наведено во извештајот на Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди („Секторот“) при Министерството за внатрешни работи („Министерството“) (види параграф 11 подолу), за време на лишувањето од слобода не била применета сила против X, кој соработувал со полицијата. Понатаму, во 20:40 часот полициски службеници и Е.Р. пристигнале на местото на настанот. Е.Р., седејќи во автомобилот, го идентификувала лицето (X) како еден од напаѓачите. Во 21:10 часот X бил „лишен од слобода“ поради сомневање за сторена кражба. Според полициските записи од тој ден, кај X не биле пронајдени предмети поврзани со кражбата; тој бил предаден на други полициски службеници (од полициска станица) во „добра психичка и физичка состојба“; З.М., таткото на X, бил повикан во полициската станица, каде и двајцата, во присуство на *ex officio* адвокат, потпишале изјави дека не се жалат во однос на однесувањето на полицијата и дека не бараат правна и медицинска помош. За време на распитот, X го признал кривичното дело, но не бил конзистентен во изјавите во врска со тоа кој му бил соучесник (апликантот Y или Н.У., братот на Y). Тој ден Н.У. и неговиот татко исто така дале изјава во полициската станица. Во 00:10 часот по полноќ X бил ослободен.

8. Нема полициски записи во врска со Y.

II. ПОСТАПКИ ВО ВРСКА СО НАВОДНАТА ПОЛИЦИСКА БРУТАЛНОСТ

9. На 20 мај 2014 година во 14:00 часот X бил примен во болница во Скопје. Според медицинските извештаи од тој датум и лекарското уверение од 4 јуни 2014 година издадено од истата болница, на X му било дијагностицирано нагмечување на неговата глава, на вратот и на градниот кош (и гребаници по градниот кош). Од рендгенскиот преглед од 20 мај 2014 година бил нотиран уреден наод и отсуство на „трауматски промени на скелетот на главата, градите и вратниот 'рбет“. Во лекарското уверение била констатирана „телесна повреда“. Во записите е забележано дека, како што објаснил X, тој бил физички нападат од полицијата и удиран по главата, вратот, градите и стомакот.

10. Согласно барањето од З.М. и Р.У., на 18 јуни 2014 година, ХКЧП поднел претставка до Секторот дека на 19 мај 2014 година, наведувајќи дека на местото на настанот апликантите биле тепани и лошо третирани од страна на полициските службеници. Беше наведено дека извесна К.С. ги видела полициските службеници како ги пресретнале апликантите на улица и како ги удирале и клоцале и двајцата (X исто така бил удрен со гумена палка) барајќи од нив да „признаат каде е ранецот, да признаат каде го ставиле?“. Таа ги повикала нивните татковци кои пристигнале брзо потоа, додека полициските службеници сè уште го тепале X. Имало и други случајни минувачи, и според К.С. и родителите на апликантите кои биле сведоци на инцидентот, X не бил агресивен. Р.У. забележал дека Y, неговиот син, кој имал тринаесет години во тоа време, бил „очигледно вознемирен, плачел, уринирал во неговите панталони и имал силно изразено црвенило на лицето“. Истата вечер тој од неговиот мобилен телефон се јавил на дежурната служба во полициската станица за да го пријави инцидентот. Во полициската станица првично X бил испрашуван два часа, без присуство на неговиот татко или адвокат. За тоа време тој наводно бил тепан. Откако неговиот татко бил повикан на распитот, не му била понудена помош од преведувач, и покрај фактот што имал ограничено познавање на македонскиот јазик. Под присила (со навреди и под закана со зборовите „да ја најдеш ташната или ќе те убијам пред татко ти“), X го признал кривичното дело. Од двајцата, З.М. и Р.У., во присуство на *ex officio* адвокат, им било побарано да потпишат одредени „документи со кои потврдуваат дека децата [биле] ослободени“. X бил ослободен помеѓу 00:30 и 1:00 часот по полноќ. Во прилог на претставката, апликантите поднеле изјави од З.М., Р.У. (кои исто така изјавиле дека X бил удиран со гумена палка) и К.С., како и медицинските докази наведени во параграф 9 погоре.

11. На 15 јули 2014 година, Секторот, врз основа на полициските записи опишани во параграф 7 погоре, ја одбил претставката како неоснована, утврдувајќи дека полициските службеници не ги пречекориле своите овластувања. Во неговата верзија за настанот, Секторот навел дека на односниот датум и време, четворица полициски службеници пресретнале едно лице (X); тој бил лишен од слобода без да се употреби некаква сила врз него затоа што соработувал со полицијата; два други полициски автомобили (со други полициски службеници и Е.Р.) пристигнале на местото на настанот; во меѓувреме се собрала поголема група Роми (вклучувајќи го и таткото на X) гласно негодувајќи, но немало потреба од полициска интервенција. Според Секторот, не биле преземени други дејствија на местото на настанот во однос на кое било друго лице. Што се однесува до медицинските докази спомнати во параграф 9 погоре, Секторот повторил дека рендгенскиот преглед утврдил „уреден наод“. Понатаму било утврдено дека „[Секторот] нема да ги коментира наодите за телесна повреда“. Последно, Секторот утврдил отсуство на било какви индикации дека било преземено некакво дејствие во однос на Y. Од разговорот со дежурниот полициски службеник кој телефонски разговарал со Р.У. и од обезбедените аудио снимки, Секторот заклучил дека на Р.У. му било посочено да го пријави настанот во полициска станица, но тој тоа не го сторил. Во септември 2014 година, Народниот правобранител ги утврдил истите околности и го известил Р.У. дека ќе ја прекине постапката.

12. На 3 септември 2014 година, апликантите, застапувани од адвокат и ХКЧП поднеле кривична пријава до јавниот обвинител против четворицата неидентификувани полициски службеници поради лошо постапување, мачење и друго сурово, нечовечно или понижувачко постапување и казнување, насилство и расна дискриминација во врска со настанот од 19 мај 2014 година, казниви според Кривичниот законик. Тие тврделе дека биле пресретнати на улица и биле тепани од полициски службеници (со тупаници (Y исто така бил удиран со штаканици по лицето) и удирани со клоци (X исто така бил тепан со гумена палка) затоа што тие биле Роми (возраста на Y не соодветствувала со пријавената возраст на напаѓачите, види параграф 6 погоре). Во исто време, полициските службеници барале од нив да „признаат каде е ранецот, да признаат каде го ставиле?“. Тие понатаму повториле дека истата вечер Р.У. од неговиот мобилен телефон се јавил на дежурната служба во полициската станица за да го пријави инцидентот, додавајќи дека не биле преземени никакви дејствија во однос на таа пријава. Во прилог, тие поднеле медицински докази во врска со X и побарале јавниот обвинител да ги сослуша апликантите, нивните татковци, К.С., извесни С.С. и Н.У. (кои наводно исто така биле сведоци на настанот за кои се жалеле), како и

засегнатите полициски службеници. Тие исто така, доставиле копии од нивната претставка до Секторот и неговиот одговор на истата (види параграфи 10 и 11 погоре).

13. На 6 август 2015 година, апликантите поднеле барање до Вишото јавно обвинителство за надзор над работата на Основното јавно обвинителство поради отсуство на било какво дејствие од негова страна. Во одговорот од 21 септември 2015 година, Вишиот јавен обвинител ги известил апликантите дека имало две кривични пријави во врска со предметниот настан (види параграфи 24 и 25 подолу) и дека ќе бидат преземени соодветни мерки.

14. На 25 март 2016 година, апликантите поднеле барање до Вишиот јавен обвинител да го преземе кривичното гонење поради непреземањето дејствија од страна на Основниот јавен обвинител. Во одговорот од 28 март 2016 година, Вишиот јавен обвинител го известил застапникот на апликантите дека побарал информации од надлежното Основно јавно обвинителство. Апликантите поднеле слично барање на 21 октомври 2016 година.

15. За време на состанокот одржан на 25 ноември 2016 година, Основниот јавен обвинител го известил адвокатот на апликантите дека во постапката против X било невозможно да се утврди неговото живеалиште (параграфи 24 и 25 подолу). Адвокатката на апликантите потврдила дека апликантите живеат во Скопје и дека таа била во контакт со нив.

16. Со допис од 2 декември 2016 година, Основниот јавен обвинител го известил Вишиот јавен обвинител дека побарал Министерството за внатрешни работи да ги идентификува полициските службеници кои биле вклучени во настанот од 19 мај 2014 година. Ова барање било повторно поднесено на 6 ноември 2017 година.

17. На 25 декември 2017 година, Основниот јавен обвинител го сослушал Y во присуство на неговиот адвокат. Y повторил дека полициските службеници ги удирале со шлаканици и тупаници (X бил повеќе тепан и потоа однесен во полициска станица). P.U. додал дека Y уринирал во неговите панталони и дека имал крв на неговата уста. Јавниот обвинител исто така ги сослушал и обвинетите полициски службеници чиј идентитет во меѓувреме бил утврден. Сите полициски службеници ги негирале обвинувањата. X не присуствувал на сослушувањето. Адвокатот рекол дека ќе го обезбеди присуството на X со цел да сведочи. Според допис од 10 мај 2018 година поднесен од Основниот јавен обвинител до Владиноот агент во контекст на сегашната постапка, присуството на X сè уште не било обезбедено.

III. ГРАЃАНСКИ ПОСТАПКИ ВО ВРСКА СО ДИСКРИМИНАЦИЈА

18. На 21 декември 2016 година, апликантите поднеле две одделни граѓански тужби (врз основа на, *inter alia*, Законот за спречување и заштита од дискриминација) барајќи од судот да утврди дека Министерството и Основното јавно обвинителство кои постапувале по нивните кривични пријави извршиле дискриминација врз основа на нивното ромско потекло и по тој основ да им досуди правичен надомест. И во двете тужби тие ги повториле наводите изнесени во нивната кривична пријава (види параграф 12 погоре), имено дека тие биле тепани од четворица полициски службеници на местото на настанот единствено поради нивната ромска етничка припадност (возраста на Y не соодветствувала со пријавената возраст на напаѓачите, види параграф 6 погоре). Тие тврделе дека полициските службеници ги удирале со тупаници (Y бил удиран со шлаганици по лицето) и со клоци и барале од нив да „признаат каде е ранецот, да признаат каде го ставиле?“. Апликантите побарале од судот, *inter alia*, да ги сослуша лично, а исто така да ги сослуша и З.М., Р.У., К.С., С.С. и Н.У. како очевидци, и како доказ да го прифати специјалистичкиот извештај од 20 мај 2014 година (види параграф 9 погоре). Тие исто така се повикале на меѓународни документи (види параграфи 28 и 29 подолу), како и на праксата на Судот во однос на дискриминација на лица од ромска националност.

I. Постапка против Основното јавно обвинителство

19. Апликантите тврделе дека непреземањето дејствија од страна на Основниот јавен обвинител *vis-à-vis* нивната кривична пријава за полициска бруталност било поради нивното ромско потекло. Основниот суд во Скопје утврдил, *inter alia*, дека полициските службеници ги пресретнале апликантите и се обиделе да го „обезбедат нивното присуство за да бидат идентификувани“ од страна на Е.Р. Се собрала прилично голема група на луѓе (околу четириесет). Други полициски службеници и неколку полициски автомобили пристигнале на местото на настанот. Y бил предаден на неговиот татко со наредба да го донесе во полициската станица за да биде идентификуван. Како што било наведено во пресудата, овие факти биле утврдени врз основа на поднесената претставка од страна на ХКЧП и одговорот на истата од страна на Секторот (види параграфи 10 и 11 погоре), како и сведочењето на Р.У.. Според записникот на судот, Р.У. исто така изјавил дека кога тој пристигнал на местото на настанот забележал дека Y имал крв на неговите нос и уста. Го однел на лекар кој констатирал дека нема повреда, но кажал дека Y бил исплашен и под стрес. Со пресуда од 17 ноември 2017 година, судот го одбил како

неосновано тужбеното барање од Y и констатирал дека X во меѓувреме (на 21 септември 2017 година) ја повлекол неговата тужба (со писмена изјава со согласност од неговиот татко). Тој констатирал дека немало докази дека Y бил дискриминиран поради тоа што бил Ром. Напротив, поради сложеноста на случајот, имено фактот дека кривичната пријава се однесувала на неидентификувани полициски службеници обвинети по повеќе основи, била потребна обемна истрага без оглед на етничката припадност на засегнатите лица. Времето потребно за јавниот обвинител да ги преземе потребните дејствија не било прекумерно и не можело да имплицира постоење на дискриминација. Доказите приложени од страна на Y (извештаи и судска пракса на Судот) не можеле да доведат до утврдување на поинаква фактичка состојба поради која товарот на докажување би се префрлил на тужената страна.

20. Y се жалел, тврдејќи, *inter alia*, дека основниот суд не објаснил зошто јавниот обвинител побрзо постапил по кривичната пријава против X, отколку по нивната кривична пријава за полициска бруталност и колку долго требало да трае истрагата за да се смета за неразумно долга. Според Y, јавниот обвинител најпрво требало да ги сослуша апликантите, но тој пропуштил да го стори тоа бидејќи тие биле Роми, а обвинетите биле полициски службеници и дека во прилог на неговата пријава, Y поднел доволно докази и факти за да товарот за докажување дека немало дискриминација, се префрли на одбраната.

21. На 29 март 2018 година, Апелациониот суд во Скопје ја потврдил одлуката на основниот суд, бидејќи немало основ да не се согласи со причините дадени во образложението на истата.

Б. Постапка против Министерството

22. Странките доставиле копии од записниците од расправите пред судот од октомври и декември 2017 година во контекст на граѓанските постапки во однос на испитувањето на Р.У. и Н.У. (таткото и братот на Y, соодветно). Р.У. изјавил дека, *inter alia*, по средбата со полициските службеници, Y имал крв на неговата уста; лицето му било црвено и дека уринирал во неговите панталони. Y изјавил дека полициските службеници му удриле шлаканици и клоци. За време на сослушувањето во полициската станица, полициските службеници викале „вие Цигани, лажете и крадете“. Н.У. изјавил дека, *inter alia*, ги видел полициските службеници како го удираат Y со шлаканици, тупаници и клоци, викајќи „вие Цигани, само создавате проблеми“. Y крварел од неговата уста; бил исплашен и уринирал во неговите панталони.

23. Нема информација дали постапката пред Основниот суд Скопје е завршена.

IV. КРИВИЧНА ПОСТАПКА ПРОТИВ X

24. На 23 мај 2014 година, Министерството поднело кривична пријава против X, под обвинение за кражба, врз основа на признанието на X (види параграф 7 погоре) и фактот дека, во извршеното препознавање од 22 мај 2014 година, Е.Р. го идентификувала X како еден од напаѓачите. Со оглед на фактот што домашната адреса на живеење на X била во Прилеп, случајот бил предаден на Основното јавно обвинителство во Прилеп. Откако судската покана пратена на неговата адреса во Прилеп била вратена, Министерството го известило Основното јавно обвинителство во Прилеп (во ноември 2014 година и мај 2015 година) дека X живее на непозната адреса во Скопје.

25. Основниот суд во Прилеп одржал неколку рочишта по поднесеното барање од јавниот обвинител за изрекување воспитна мерка. Бидејќи живеалиштето на X не било познато, судот издал потерница и налог за апсење. На 15 март 2016 година, судот ја прекинал постапката со образложение дека X останал недостапен. На 16 јуни 2017 година, Основниот суд во Прилеп му изрекол воспитна мерка „засилен надзор од родителите“. Во присуство на неговиот татко и адвокат по службена должност, X призна дека на 19 мај 2014 година тој и Y ја нападнале Е.Р.; Y ѝ се заканил со нож; тие ѝ го украде ранецот; по пристигнувањето на полициските службеници, двајцата почнале да трчаат во спротивна насока; Y успеал да избега со ранецот. X сведочел на македонски јазик. Неговиот татко З.М. повторил дека тој ден полициските службеници го тепале неговиот син. Нема информација дали X се жалел на оваа одлука и ако се жалел, каков бил исходот на постапката.

V. ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ИНФОРМАЦИИ

26. На 17 јули 2017 година ЕЦПР го известил Судот дека X сакал да ја повлече неговата апликација. Како што е објаснето во известувањето, на 17 јуни 2017 година, X имал долг разговор со полицијата, по што ги известил своите застапници дека не сакал да ги продолжи постапките пред Судот и пред домашните судови. Со допис од 13 октомври 2017 година, откако X бил информиран дека предметниот случај бил искомунуциран до Владата и дека било одлучено на апликантите да не им се откријат нивните имиња, X изразил желба да продолжи со неговата апликација.

РЕЛЕВАНТНА ДОМАШНА ПРАКСА

27. Владата поднесе копии од неколку правосилни пресуди донесени во периодот помеѓу октомври 2015 година и август 2017 година, во кои домашните судови, врз основа на Законот за спречување и заштита од дискриминација, потврдуваат дека тужителите биле дискриминирани од страна на Министерството, сите од ромска националност и им досудил правичен надомест. Сите случаи се однесувале на гранични инциденти во кои на тужителите не им било дозволено да ја напуштат тужената држава (П4-1228/13; П4-160/15; П4-190/15; П4-730/15; П4-14/16; П4-130/16).

МЕЃУНАРОДНИ ДОКУМЕНТИ

I. КОМИТЕТ ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА ПРИ ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ (КЧП)

28. Во неговото заклучно произнесување во однос на третиот периодичен извештај поднесен од државата, усвоено на неговата 3191-ва седница одржана на 20 јули 2015 година, Комитетот, *inter alia*, наведува дека:

„Тортура и прекумерна употреба на сила од страна на полициски службеници

Комитетот е загрижен забележува за пријавите за полициска бруталност и прекумерна употреба на сила од страна на полициски службеници, особено против Роми и припадници на други малцинства. Исто така е загрижен за пријавите за несоодветно постапување и тортура од затворскиот персонал во затворските установи. Комитетот исто така е загрижен за недостатокот на истрага и гонење за кривични дела извршени од полицискиот персонал. (чл. 2, 7 и 9). “

II. КОМИТЕТ ПРОТИВ ТОРТУРА ПРИ ОБЕДИНЕТИТЕ НАЦИИ (КТ)

29. Во неговото заклучно произнесување во однос на третиот периодичен извештај поднесен од државата, усвоен на неговата 1317-та седница (CAT/C/SR.1317) одржана на 7 мај 2015 година, Комитетот, *inter alia*, наведува дека:

„....

Неказнивост за дела на тортура и малтретирање

10. Комитетот со загриженост забележува дека 242 претставки за прекумерна употреба на сила и насилство од страна на полициски службеници биле поднесени до Народниот правобранител и Секторот за внатрешна контрола и професионални стандарди (СВКПС) помеѓу 2009 и 2013 година Извори од

невладини организации исто така укажуваат на недостаток на транспарентност на парламентарната комисија за надзор, која наводно не презела никакви активности за тортура или лошо постапување од страна на полицијата.

....

Насилство врз Роми

12. Иако го цени утврдувањето на националните акциони планови (НАП) и другите напори преземени за борба против нетолеранцијата и омразата кон етничките малцинства, особено Ромите, Комитетот останува загрижен за информациите во врска со прекумерната употреба на сила од страна на полициските службеници против Ромите, вклучувајќи ги и оние извршени од припадниците на единицата „Алфа“. Комитетот исто така е загрижен за истрагата за случајот на 5 мај 2013 година кога околу 50 полициски службеници, вклучувајќи ги и оние кои припаѓаат на специјалната полициска единица „Алфа“, наводно насилно влегле во неколку ромски куќи и локални продавници во ромската населба „Топана“ во Скопје и употребиле прекумерна и произволна сила кога се обидуваа да уапсат лице. Се тврди дека, без да даде никаво образложение, полицијата малтретирала и туркала луѓе и дека полициските службеници ги клоцале и удирале со палки, при што повредиле 10 лица (чл. 11 и 16)“.

ПРАВО

I. ПРЕТХОДНО ПРАШАЊЕ ВО ВРСКА СО X

A. Поднесоци на странките

30. Имајќи го предвид дописот од X од 17 јули 2017 година (види параграф 26 погоре), Владата првично тврдеше дека не постојат посебни околности во однос на почитувањето на човековите права поради кои би било потребно понатамошно испитување на апликацијата од страна на Судот. Во нејзиното произнесување од 29 мај 2018 година доставено како одговор на произнесувањето на апликантите, Владата го одби наводот дека повлекувањето на апликацијата од страна на X како и неговите тужбени барања пред домашните судови биле резултат на било каков притисок сторен врз него. Според Владата, не било јасно што би можел да биде мотивот и зошто таков притисок би бил вршен само во однос на X. Понатаму, не било дадено никакво објаснување за наводниот состанок од 17 јуни 2017 година (види параграф 26 погоре), за кој што ниту една домашна институција не била информирана.

31. X тврдеше дека неговата изјава за повлекување на апликацијата (како и неговата граѓанска тужба пред домашниот суд) била дадена под присила. Владата не негираше дека состанокот од 17 јуни 2017 година бил одржан пред да биде дадена изјавата. Тој исто така се осврна на неговата последователна изјава во која посочил дека има намера да продолжи со неговата апликација (види параграф 26 погоре).

Соодветно, испитувањето на неговата апликација треба да продолжи согласно стандардите за почитување на човековите права.

Б. Оценка на Судот

32. Судот забележува дека на 17 јули 2017 година апликантот X изјавил дека немал намера да ја продолжи неговата апликација пред Судот. Судот смета дека оваа информација мора да биде испитана во светло на членот 37 § 1 (a) од Конвенцијата, кој гласи:

“1. Судот може, во било која фаза од постапката, да одлучи да отфрли определена апликација од листата на предмети, доколку околностите водат кон заклучок дека:

(a) апликантот нема намера да ја продолжи својата апликација;... “

33. Сепак, Судот забележува дека горенаведената изјава со која апликантот X, преку неговиот правен застапник ЕЦПР, го известил Судот дека сака да ја повлече својата апликација, не била безусловна. Тоа се должело на претходниот состанок со полицијата (нема документи кои ја потврдуваат средбата) и објаснувањето дека по тој состанок, X ги известил своите законски застапници дека не сака да ја продолжи постапката пред Судот и постапката пред домашниот суд (во септември 2017 година X ја повлекол својата граѓанска тужба за надомест на штета против јавното обвинителство (види параграф 19 погоре)).

34. Судот понатаму забележува дека откако случајот беше искомунуциран до Владата и Претседателот одлучи да не го открива идентитетот на апликантите (види параграф 26 погоре), X јасно изјави дека сака да продолжи со неговата апликација и ја повтори оваа намера, во суштина, во неговите коментари како одговор на произнесувањето на Владата (види параграф 31 погоре).

35. Во такви околности, Судот не смета дека изјавата на X од 17 јули 2017 година може да се смета како валидна основа врз која би можело да се оправда отфрлањето на неговата апликација во согласност со членот 37 § 1 (a) од Конвенцијата (види, обратно, *Berlusconi v. Italy* (одлука) [GC], бр. 58428/13, § 65, 27 ноември 2018 година). Друг елемент во врска со ова е јасната и недвосмислена изјава на X од 13 октомври 2017 година (види параграф 26 погоре), која ја повторил, во суштина, во неговото произнесување (види параграф 31 погоре), изразувајќи ја неговата намера да ја продолжи апликацијата. Соодветно, членот 37 § 1 (a) од Конвенцијата не е применлив во случајов (види *Association SOS Attentats and de Boery v. France* (одлука) [GC], бр. 76642/01, § 31, ECHR 2006-XIV, и *Pisano v. Italy* (тргнат од листата) [GC], бр. 36732/97, § 41, 24 октомври 2002 година).

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕНОТ 3 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

36. Апликантите се жалеа дека полицијата лошо се однесувала кон нив за време на настаните од 19 мај 2014 година, кога полициските службеници им удирале штаканици, клоци и тупаници (X, исто така, наводно бил тепан и за време на испитувањето во полициската станица). Тие понатаму тврделе дека тужената држава не ја исполнила својата обврска да спроведе ефективна истрага по овие наводи. Тие се повикаа на членот 3 од Конвенцијата, кој гласи:

„Никој не смее да биде подложен на мачење, нечовечко или понижувачко постапување или казнување.“

A. Допуштеност

1. Поднесоци на странките

(a) Владата

37. Владата тврдеше дека апликантите ги поднеле своите жалбени наводи под овој основ, по истекот на рокот од шест месеци, кој според Владата, започнал да се смета кон крајот на 2015 година или најдоцна почетокот на 2016 година, кога тие требало да станат свесни дека истрагата од јавното обвинителство не била ефективна. Барањето на апликантите од 6 август 2015 година до Вишиот јавен обвинител за надзор над работата на Основното јавно обвинителство, само по себе укажува дека апликантите биле свесни во порана фаза дека истрагата не била ефективна. Понатамошните преземени дејствија не може да се сметаат како нов развој со кој би се оживеала процесната обврска на државата под овој основ. Понатаму, апликантите не биле активни и пропуштиле да покажат било каков „вистински интерес“ во спроведувањето и развојот на постапката пред јавниот обвинител. Во врска со тоа, Владата тврдеше дека поминала повеќе од една година за апликантите да се пожалат за наводната неактивност на Основниот јавен обвинител. Тие не објасниле зошто чекале толку долго за да го поднесат барањето.

(б) Апликантите

38. Апликантите го оспорија приговорот на Владата дека овој дел од апликацијата треба да биде отфрлен поради истек на рокот од шест месеци. Во врска со ова, тие тврдеа дека истрагата сè уште траела. Имајќи ги предвид дописот од Вишиот јавен обвинител од март 2016 година, како и состанокот со Основниот јавен обвинител во ноември 2016 година (види параграфи 14 и 15 погоре), апликантите имале причина да веруваат дека истрагата би продолжила.

2. Оценка на Судот

39. Релевантните општи принципи во врска со целта на правилото за рокот од шест месеци уредено во членот 35 § 1 од Конвенцијата и пресметувањето на истиот во светло на ефективноста на применетиот правен лек, генерално, и конкретно во тековната истрага, се опишани во *Jerónovičs v. Latvia* ([GC], бр. 44898/10, §§ 74 и 75, ECHR 2016 година, и *Deari v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (одлука) бр. 54415/09, § 41, 6 март 2012 година, во смисла на членот 2 од Конвенцијата.

40. Во конкретниот случај, приговорот на Владата по овој основ се заснова на претпоставката дека апликантите биле свесни или требало да бидат свесни за неефективноста на истрагата кон крајот на 2015 година или почетокот на 2016 година и дека понатамошните преземени дејствија во постапката, имено барањата доставени до Вишиот јавен обвинител, не можело да значи прекин на рокот од шест месеци. Владата исто така тврдеше дека апликантите не биле активни во постапката.

41. Судот забележува дека на 6 август 2015 година и 25 март 2016 година, во отсуство на било каква информација за нивната кривична пријава, апликантите поднеле барање до Вишиот јавен обвинител за надзор над работата на Основното јавно обвинителство и барале тој да го преземе кривичното гонење. Не беше оспорено дека овие барања немале законски основ или дека уште од самиот почеток се знаело дека не би вродиле со успех. Всушност, Вишиот јавен обвинител не ги отфрлил овие барања: напротив, тој ги известил апликантите дека побарал информација од Основното јавно обвинителство (види параграф 14 погоре). Во такви околности, Судот смета дека не било неразумно за апликантите да поднесат барање до Вишиот јавен обвинител и да го чекаат исходот од таа истрага (види, *mutatis mutandis*, *L.R. v. North Macedonia*, бр. 38067/15, §§ 66 и 67, 23 јануари 2020 година, и, обратно, *Deari*, цитиран погоре, § 48). Во дописот од 21 октомври 2016 година апликантите го побарале истото (види параграф 14 погоре). Горенаведените дејствија преземени од апликантите покажуваат дека, спротивно на тврдењата на Владата (види параграф 37 погоре), и покрај тоа што тие дотогаш не биле испрашани и јавниот обвинител не презел иницијатива за да воспостави контакт со нив, тие сепак покажале интерес за спроведување и прогрес на истрагата. Целта на нивните дејствија била преку внатрешни механизми од страна на јавното обвинителство да им се надомести штетата што им била сторена, како што е и законски предвидено.

42. Според тоа, Судот утврди дека апликацијата била поднесена во предвидениот рок од шест месеци. Затоа, приговорот на Владата мора да биде отфрлен.

43. Судот исто така, забележува дека Владата не поднела друг приговор во однос на допуштеноста на овој дел од апликацијата. Исто така, смета дека апликацијата не е очигледно неоснована во смисла на членот 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Не се утврдени други основи во однос на недопуштеноста. Затоа, мора да се прогласи за допуштена.

Б. Основаност

1. Поднесоци на странките

(а) Владата

44. Владата негираше дека имало повреда на материјалниот или на процедуралниот аспект на членот 3 од Конвенцијата. Таа тврдеше дека апликантите не доставиле доволно докази за нивните наводи за лошо постапување (без аргументирано барање, а уште помалку докази кои би го исполниле стандардот на докажување „над разумно сомневање“). Во врска со ова, Владата изјави дека Y не доставил никаков доказ во прилог на неговите тврдења. Немало ништо што би довело до сомневање на полициските записи (види параграф 7 погоре) кои не содржеле никаква информација за Y. Немало медицински докази, и покрај наводното постоење на „видливи физички повреди“, кои можеле да бидат документирани доколку Y веднаш побарал медицинска помош. Што се однесува до X, Владата тврдеше дека повредите евидентирани во медицинските извештаи биле „полесни“ и не соодветствувале на наводите за начинот на кој биле нанесени (со удирање, шлаканици, клоци). Дополнително, медицинските извештаи укажувале на отсуство на „трауматски промени на скелетот на главата, градите и 'рбетот на вратот“. Во вакви околности, јавниот обвинител немал обврска да истражи дали било сторено кривично дело.

45. Покрај тоа, Владата изјавила дека помеѓу наводниот настан и кривичната пријава од апликантите, поминало значително време. Според Владата, требало да се земе предвид отсуството на активност на X во постапката во врска со кривичната пријава. Од друга страна, X ги уживал сите неопходни права додека бил во притвор, односно бил лишен од слобода и испрашуван во присуство на неговиот татко, бил застапуван од адвокат; и не побарал медицинска помош или помош од преведувач. Никакви наводи за полициска бруталност не биле изнесени пред полицијата, ниту пак во постапката против X. Понатаму, Владата тврдеше дека помеѓу неговото ослободување од притвор и неговиот прием во болница, поминало значително време. Ништо не укажувало на тоа дека повредите евидентирани во медицинските извештаи, X ги добил од страна на полициските службеници. Во однос на Y, Владата тврдеше дека X потврдил дека Y успеал да избега од полицијата (параграф 25 погоре), што било

неконзистентно со изјавата на Y пред јавниот обвинител (параграф 17 погоре).

46. Како одговор на поднесоците на замешувачот (види параграф 49 подолу), Владата се осврна на истражување спроведено од страна на ХКЧП во 2017 година (опфаќајќи го периодот помеѓу 2010 и 2014 година), според кое имало намалување на бројот на кривични пријави во врска со мачење и лошо постапување, поднесени до Министерството и јавното обвинителство. Сличен опаѓачки тренд во врска со пријави по различни основи поднесени од Роми, бил евидентиран во годишните извештаи за 2015 и 2016 година изготвени од страна на Народниот правобранител. Тоа го објаснува нискиот број на случаи покренати до јавното обвинителство и надлежните судови.

(б) Апликантите

47. Апликантите повториле дека имало повреда и на процедуралниот и на материјалниот аспект на членот 3 од Конвенцијата. Што се однесува до времето што поминало помеѓу настанот и кривичната пријава, тие оспорија дека бил претерано долг (имајќи ја предвид претходната писмена комуникација со Секторот) и не може да се смета дека тоа ги спречило властите да спроведат ефективна истрага. Во секој случај, требало да се земе предвид возраста на апликантите во тоа време, двајцата Роми, и природата на нивните наводи, имено дека биле жртви на полициска бруталност на расна основа. Тие тврдеа дека истрагата за нивните наводи за полициска бруталност била одолговлечена и не била темелна. Биле потребни две години за јавниот обвинител до Министерството да поднесе барање за откривање на идентитетот на засегнатите полициски службеници.

48. Апликантите понатаму тврдеа дека имало доволно докази во поткрепа на нивните кривични пријави во однос на материјалниот аспект на членот 3 од Конвенцијата. Што се однесува до X, апликантите повториле дека тој бил тепан, за време на лишувањето од слобода на местото на настанот и додека бил во притвор. За тоа сведочеле неговиот татко и *ex officio* адвокатот, кои не биле повикани од било кој надлежен орган да поднесат докази во врска со кривичните пријави. Полициските записи од 19 мај 2014 година не биле веродостојни. Во врска со ова, тие тврдеа дека не биле соодветно информирани какви документи потпишуваат. Дополнително, X и неговиот татко имале ограничено познавање на македонскиот јазик. Фактот дека X во 2017 година сведочел на македонски јазик „немало значење“ во случајот. Тие понатаму го оспорија аргументот на Владата дека повредите на X, како што било евидентирано во медицинските извештаи, биле „полесни“. Надлежните органи не обезбедиле

супервештачење за повредите евидентирани во медицинските извештаи. Што се однесува до Y, неговите наводи биле потврдени со изјавите на апликантите и сведоците дадени пред домашните судови. Изјавата на X од 16 јуни 2017 година била дадена повеќе од три години по настанот.

2. *Замешувач (ХКЧП)*

49. ХКЧП тврдеше дека веќе неколку години бројот на случаи на полициска бруталност бил „значителен“, „вклучувајќи и извесен број жалби за полициска бруталност извршена врз Роми“. Повикувајќи се на Заклучните произнесувања од Комитетот против тортура при Обединетите Нации (види параграф 29 погоре), ХКЧП тврдеше дека имало „системски недостатоци во однос на тоа обвинителството да спроведува правилна истрага на таквите наводи и да ги доставува кривичните пријави до надлежните судови“. Според нивното истражување, од два случаи за мачење и тринаесет случаи за лошо постапување регистрирани од судовите во 2016 година па сè до август 2017 година, едно лице било осудено и за мачење и за лошо постапување, и казнето (во врска со мачење) со условна казна затвор. Пропустот на тужената држава да спроведе ефективна истрага во врска со наводи за полициска бруталност исто така е утврдено од Судот (ХКЧП упатија на три пресуди во врска со апликанти од ромска националност). ХКЧП заклучил дека постоела „пракса на неказнување која била/е добро воспоставена во работењето на полицијата и јавното обвинителство“. Тие сметаа дека има „постојани системски повреди на човековите права на лицата кои припаѓаат на ромска националност“, особено во однос на членот 3 од Конвенцијата.

3. *Оценка на Судот*

(а) Процедурален аспект на членот 3 од Конвенцијата

50. Обврската да се спроведе ефективна истрага во врска со наводи за сторена повреда на членот 3 од страна на државни службеници е добро утврдена во судската пракса на Судот (види *Bouyid*, цитиран погоре, §§ 114-23, *Assenov and Others v. Bulgaria*, 28 октомври 1998 година, § 102, Извештаи од пресуди и одлуки 1998 VIII, а за целосната изјава за тие принципи од страна на Големиот судски совет, *El-Masri v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* [GC], бр. 39630/09, §§ 182-85, ECHR 2012 година, и *Mocanu and Others v. Romania* [GC], бр. 10865/09 и 2 други, §§ 316-26, ECHR 2014 година (извадоци)). За да биде „ефективна“, таквата истрага мора прво да биде соодветна, што значи да овозможи утврдување на фактите и утврдување на тоа дали употребената сила била или не била оправдана во конкретните

околности, како и идентификување и – ако е соодветно – казнување на одговорните (види *Jeronovičs*, цитиран погоре, § 103). Понатаму, истрагата мора да биде и брза и темелна. Тоа значи дека државните органи секогаш мора да направат сериозен обид да откријат што се случило и не треба да се потпираат на избрзани или неосновани заклучоци за да ја затворат нивната истрага или врз тој основ да ги донесуваат нивните одлуки. Тие мора да ги преземат сите разумни чекори што им стојат на располагање за да обезбедат докази за инцидентот, вклучувајќи, *inter alia*, изјави на сведоци и судско-медицинско вештачење. Секој пропуст во истрагата што ја поткопува можноста да се утврди причината за повредите или идентитетот на одговорните лица би значело ризик од неисполнување на овој стандард (види *El Masri*, цитиран погоре, § 183). Понатаму, за истрагата да биде ефективна, институциите и лицата одговорни за спроведување на истата мора да бидат независни од оние кон кои таа е насочена. Ова значи не само отсуство на хиерархиска или институционална поврзаност, туку исто така независност во практична смисла (види *Vouyid*, цитиран погоре, § 118). Истрагата треба да биде независна од извршната власт. На крај, жртвата треба да има можност ефективно да учествува во истрагата, на еден или на друг начин (види *El Masri*, цитиран погоре, §§ 184 и 185).

51. Во конкретниот случај, Судот забележува дека на 3 септември 2014 година двајцата апликанти поднеле кривична пријава обвинувајќи четири неидентификувани полициски службеници за лошо постапување, мачење, насилство и расна дискриминација. Во кривичната пријава тие ја изнеле својата верзија на настаните и начинот на кој полициските службеници наводно лошо се однесувале кон нив. Како поткрепа на нивните тврдења, тие доставиле копии од нивната претходна претставка до Секторот (која што содржела писмени изјави на наводни очевидци), како и одговорот на истата од страна на Секторот. Тие исто така побарале јавниот обвинител да ги испита нив, засегнатите полициски службеници и петмина идентификувани очевидци на наводниот инцидент. На крај, X достави медицински докази (види параграф 12 погоре). И покрај фактот дека немало медицински докази за Y., неговите тврдења, спротивно на аргументот на Владата (види параграф 44 погоре), биле поддржани од страна на изјави на сведоци чија точност требало да се утврди.

52. Со оглед на ова, Судот смета дека кривичните пријави на апликантите биле аргументирани во однос на лошото третирање од страна на полицијата и со што државните органи имале обврска да спроведат ефективна истрага.

53. Во однос на аргументот на Владата дека кривичната пријава била поднесена откако изминале повеќе од три месеци од спорниот настан (види параграф 45 погоре), имајќи ја предвид претставката на

апликантите поднесена до Секторот, кој е определен како механизам за внатрешен надзор во рамките на Министерството надлежен за справување со наводи за постоење на полициска бруталност, Судот не го смета тој временски период за прекумерен. Понатаму, уште поважно е тоа што нема индикации дека тој изминат временски период имал било каков ефект врз истрагата. Всушност, приговорот на Владата во оваа насока беше од општа природа и не спомнува било каков конкретен негативен ефект врз истрагата за време на тој временски период.

54. Судот забележува дека Основниот јавен обвинител останал целосно неактивен и повеќе од две години откако апликантите ја поднеле кривичната пријава не презел никакви истражни мерки (види параграфи 12 и 15 погоре). Тоа ги поттикнало апликантите во три наврати да се обратат до Вишиот јавен обвинител, барајќи од него да изврши надзор над работата на Основниот јавен обвинител или да го преземе гонењето (види параграфи 13 и 14 погоре). Овие барања, како што е наведено погоре, биле достапен правен лек и претставувале разумен обид на апликантите да продолжат со нивната кривична пријава пред обвинителството (види параграф 41 погоре). Треба да се напомене дека на првиот состанок со правниот застапник на апликантите одржан на 25 ноември 2016 година, јавниот обвинител не расправал за нивната кривична пријава, туку за недостапноста на X во постапката против него (види параграф 15 погоре). Јавниот обвинител за прв пат го контактирал Министерството дури на 2 декември 2016 година, со цел да го дознае идентитетот на засегнатите полициски службеници. Со оглед на тоа дека барањето очигледно било без резултат, скоро една година подоцна, на 6 ноември 2017 година јавниот обвинител го поднел истото барање (види параграф 16 погоре). Понатаму, Судот не може, а да не забележи дека дури на 25 ноември 2017 година, имено повеќе од три години по кривичната пријава од апликантите, јавниот обвинител ги испитал Y и засегнатите полициски службеници, чиј идентитет во меѓувреме бил откриен (види параграф 17 погоре). Не било дадено објаснување за овие одложувања, што единствено може да се припишат на јавниот обвинител. Покрај тоа, нема индикации дека јавниот обвинител испитал некој сведок (предложен од апликантите) или презел други чекори за откривање докази во врска со инцидентот. X сè уште не бил испитан и не се докажало дека јавниот обвинител, кој бил надлежен за кривичната пријава поднесена од апликантите, направил посериозен обид да ги сослуша неговите искази. Во врска со ова, Судот ги забележува преземените чекори во кривичната постапка против X како обвинет (види параграф 25 погоре), која и покрај потешкотиите да се обезбеди негово присуство, завршила со правосилна мериторна пресуда. Повеќе од шест години по критичниот настан од 19 мај 2014 година, истрагата

за наводите на апликантите за полициска бруталност сè уште трае. Судот веќе утврди дека, во однос на тужената држава, изминувањето на неразумно време потребно за да се истражат наводите дека полициските службеници се однесувале брутално, за разлика од процесирањето на случаите кои биле против апликантот, како во случајов, покажува дека надлежните органи не го подложиле случајот на апликантите на внимателно испитување предвидено во членот 3 од Конвенцијата (види *Andonovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 24312/10, § 91, 23 јули 2015 година).

55. Врз основа на изнесеното, Судот заклучи дека немало ефективна истрага во врска со наводите на апликантите дека тие биле подложни на третман забранет според членот 3 од Конвенцијата. Соодветно на ова, Судот утврди дека има повреда на членот 3 од Конвенцијата во однос на неговиот процедурален аспект.

б) Материјален аспект на членот 3 од Конвенцијата

56. Судот ги има сумирано применливите принципи на судската пракса во својата пресуда во случајот *Bouyid* (цитиран погоре, §§ 81-90); во контекст на спротивставени верзии на настанот, во *El-Masri* (цитиран погоре § 151) и *Hajrulahu v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (бр. 37537/07, § 84, 29 октомври 2015 година); и во контекст на лишувањето од слобода, во пресудата *Yusiv v. Lithuania* (бр. 55894/13, §§ 53-56, 4 октомври 2016 година).

57. Осврнувајќи се на конкретниот случај, Судот забележува дека Владата, потпирајќи се на полициските записи (види параграф 7 погоре), ги оспори наводите на апликантите за полициска бруталност. Во врска со ова, Владата негираше дека повредите евидентирани во лекарското уверение во врска со X, му биле нанесени од полициските службеници. Тие понатаму посочија на одредени недоследности во изјавите што апликантите и сведоците ги дале во домашните постапки, што Судот треба да ги земе предвид при оцената на жалбените наводи под овој основ.

58. Имајќи ги предвид списите пред него, Судот го смета за непобитен фактот дека на 19 мај 2014 година, по пријавата за грабеж, наводно, извршена од двајца машки малолетници од ромско потекло, полицијата интервенирала на блиска локација и десет минути по пријавениот грабеж, X бил лишен од слобода, бидејќи тој одговарал на профилот на еден од напаѓачите. Набргу потоа, многумина очевидци се собрале на местото на настанот. Исто така, имало значително полициско присуство (види параграфи 11 и 19 погоре). Изјавите на апликантите пред домашните органи и Судот, за тоа дека полицијата исто така го лишила од слобода и Y, биле конзистентни. Тој факт бил потврден и од страна на граѓанскиот суд во постапката за надомест на штета која била поведена против Основниот јавен обвинител, во која

било утврдено дека полицијата му го предала Y на неговиот татко (види параграф 19 погоре). Од друга страна, Судот ја зема предвид и изјавата на X во контекст на постапката против него (види параграф 25 погоре) дека Y успеал да избега. Апликантите не доставиле ништо убедливо што би можело да ја намали доказната вредност на таа изјава.

59. Апликантите тврдеа дека полициските службеници ги тепале на местото на настанот, а во однос на X, полициските службеници го тепале и додека бил во притвор. Што се однесува до наводите за лошото постапување со X додека бил во притвор, Судот утврди дека тие биле изнесени само во претставката на апликантите поднесена до Секторот (види параграф 10 погоре). Кривичната пријава до јавниот обвинител, како и барањата за надомест на штета од страна на апликантите, не содржеле никакви наводи за несоодветно постапување од страна на полицијата кон X додека бил во притвор (види параграфи 12 и 18 погоре). Судот понатаму забележува дека во ниту една фаза пред кој било домашен орган, апликантите не побарале испитување на *ex officio* адвокатот на X кога бил во притвор, кој наводно бил сведок на тепањето (види параграф 48 погоре).

60. Што се однесува до Y, Судот забележува дека наводите во врска со него се однесувале на јавно удирање, клоцање и шлаканици по лицето од страна на полициските службеници, откако тие ги пресретнале апликантите. Како резултат, наводно лицето на Y било црвено, имал крв на устата и/или носот, уринирал во панталоните и бил исплашен и под стрес (види параграфи 10, 17-19 и 22 погоре). Овие тврдења не биле потврдени со медицински докази, и покрај фактот дека Y, како што изјавил неговиот татко (види параграф 19 погоре), бил прегледан од лекар, веројатно брзо по инцидентот.

61. Што се однесува до повредите на X, Судот забележува дека лекарските уверенија од 20 мај 2014 година (види параграф 9 погоре), чија автентичност не била оспорена, укажале на модринки на главата, вратот и градите (и гребаници на градите) и отсуство на „трауматски промени во скелетот на главата, градите и 'рбетот на вратот“. И покрај тоа што од нив можело да се заклучи дека повредите претставувале „телесна повреда“, тие не содржат никакви независни детали за потеклото, времето и начинот на кој биле нанесени (види *Jasar v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 69908/01, §§ 13 и 51, 15 февруари 2007 година). Таквите детали беа особено важни во околностите на овој случај со оглед на фактот дека поминале околу четиринаесет часа помеѓу ослободувањето на X од притвор и неговиот преглед во скопската болница (види параграфи 7, 9 и 10 погоре), што претставува значително доцнење (види, обратно, *Asllani v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 24058/13, §§ 6 - 8, 10 декември 2015 година, и *Kitanovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 15191/12, § 13, 22 јануари 2015 година). Праксата покажува дека

подетални информации за времето кога била нанесена повредата, може да се добијат од состојбата на повредите за време на прегледот (види, *Hajrulahu*, цитиран погоре, § 72).

62. Имајќи го предвид горенаведеното, Судот утврди дека шест години откако се случил настанот, а најмногу поради неактивноста на домашните органи и неуспехот да се спроведе ефективна истрага за наводите на апликантот, Судот не е во состојба да утврди која верзија на настаните е поверодостојна (види *Jasar*, цитиран погоре, § 53).

63. Како заклучок, бидејќи доказите изнесени пред Судот не овозможуваат да се утврди надвор од разумно сомневање дека апликантите биле малтретирани за време на настанот, а во однос на X и додека бил лишен од слобода, Судот утврди дека нема повреда на членот 3 од Конвенцијата во однос на наводно лошо постапување.

III. НАВОДНА ДИСКРИМИНАЦИЈА

64. Апликантите исто така се жалеа дека лошото постапување кон нив, како и последователната истрага на јавниот обвинител покажале дека биле дискриминирани поради нивното ромско потекло. Понатаму, неуспехот на јавниот обвинител да спроведе ефективна истрага за наводите за расни предрасуди претставувал сам по себе форма на институционална дискриминација. Тие се повикаа на членот 14 од Конвенцијата, во врска со членот 3 од Конвенцијата, како и членот 1 од Протоколот бр.12. Судот смета дека овие жалбени наводи треба да се испитаат според членот 14, земен во врска со членот 3 од Конвенцијата. Членот 14 од Конвенцијата гласи:

„Уживањето на правата и слободите утврдени во Конвенција[та] ќе се обезбеди без дискриминација по кој било основ, како што се пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, материјална положба, потекло по раѓање или друг статус.“

A. Поднесоци на странките

1. Владата

65. Владата изјави дека наводите по овој основ биле преуранети, бидејќи граѓанската постапка против Министерството сè уште траела. Релевантната домашна пракса (види параграф 27 погоре) укажувала дека барањето за надомест на штета според Законот за спречување и заштита од дискриминација претставува ефикасно средство и нуди разумна перспектива за успех. Фактот дека апликантите го искористиле тој правен лек укажува дека тие исто така сметале дека е ефективен. Тие не изнеле никакви аргументи за спротивното. Во нејзините подоцнежни поднесоци од 29 мај 2018 година (види

параграф 30 погоре), Владата дополнително тврдеше дека откако завршила граѓанската постапка против јавниот обвинител, апликантите требало да се обратат до Уставниот суд, кој Судот го сметал за ефективен правен лек кога се работи за тужбени барања за дискриминација. Овој приговор не бил задоцнет затоа што уставната тужба можела да се искористи само по исцрпувањето на другите правни лекови пред редовните судови. Владата, исто така, достави поднесок од Уставниот суд во врска со неколку уставни жалби поднесени од Роми кои биле отфрлени од процедурални причини (како што навел судот, не била поднесена уставна жалба во врска со наводите за расно мотивирана полициска бруталност). Во истото произнесување, Владата го покани Судот да ги отфрли жалбените наводи на X по овој основ, врз основа на неисцрпување на правните лекови поради неговата изјава за повлекување на неговото барање против јавниот обвинител (види параграф 19 погоре).

66. Владата исто така тврдеше дека за наводите по овој основ, апликантите не успеале да обезбедат *prima facie* докази, ниту пак да достават докази според стандардот на докажување „надвор од разумно сомневање“. Во врска со ова, Владата забележа дека наводите за расистички говор што го користеле полициските службеници не биле изнесени во кривичната пријава, ниту биле спомнати од страна на апликантите во која било друга постапка, ниту во апликацијата до Судот. Изјавите на сведоците, кои биле роднини на апликантите, не би можеле да ги пополнат тие недостатоци. Владата, исто така, ги негираше обвинувањата за антициганизам во тужената држава како неосновани. Не постоело ништо што би можело да укаже дека постои системски расизам и нетрпеливост кон Ромите, наводно сторени од страна на полициските органи. Поднесоците од замешувачот (параграф 69 подолу), со кои Владата не се согласува, исто така биле недоволни во овој поглед.

2. Апликантите

67. Апликантите го оспорија аргументот на Владата дека жалбите по овој основ треба да бидат отфрлени врз основа на неисцрпување на правните лекови (со оглед на тоа што граѓанската постапка сè уште траела). Тие ги истакнале нивните наводи за расно мотивирана полициска бруталност во нивната кривична пријава пред јавниот обвинител, што Судот ги прифати како ефективен правен лек за жалбените наводи за членот 3 во случаи против тужената држава. Иако не било потребно, тие сепак поднеле граѓанска тужба за надомест на штета, но немало пример за домашна судска пракса дека тој правен лек бил ефикасен за тужби какви што биле оние покренати во овој случај.

68. Нивните жалбени наводи по овој основ биле поткрепени со доволно *prima facie* докази, вклучително и докази кои покажуваат

употреба на расни навреди; дека полициските службеници ги таргетирале кон апликантите, според изјавата на Е.Р. дека нејзините напаѓачи биле Роми; фактот дека инцидентот се случил во ромско маало, пред многу соседи и роднини на апликантите; како и докази (поткрепени од третата страна - замешувач, видете подолу) дека постоела општа атмосфера на антициганизам меѓу полицијата во тужената држава. Владата не доставила докази дека пропустот на обвинителството да ги испита наводите на апликантите за лошо постапување, за разлика од постапката против X, не бил дискриминирачки. Апликантите го поканија Судот, во проценката на жалбените наводи по овој основ, да ја земе предвид пошироката слика во однос на Ромите во тужената држава, како што е објаснето од страна на третата страна - замешувач. Друг елемент бил големиот број случаи на полициска бруталност спрема Ромите, покренати пред Судот против тужената држава.

Б. Трета страна - замешувач

69. ХКЧП се осврна главно на состојбата на Ромите во казнено-поправните установи во тужената држава, наведувајќи дека се „особено загрижени за размерот на широко распространетиот дискриминаторски третман врз Ромите од страна на полициските службеници“.

В. Оценка на Судот

70. Релевантните принципи на Конвенцијата во врска со одговорноста на државата за расно мотивиран третман на жртвите забранет со членот 3 од Конвенцијата и нејзината обврска да ги испита можните расистички мотиви на таквиот третман беа сумирани во пресудите на Судот во случајот *Nachova and Others v. Bulgaria* (види, *mutatis mutandis*, [GC], бр. 43577/98 и 43579/98, §§ 145-47, 160 и 161, ECHR 2005-VII), во контекст на членот 2, кој исто така се однесува и на случаи од членот 3; случајот *Stoica v. Romania* (бр. 42722/02, §§ 117-19, 126 и 127, 4 март 2008 година); и случајот *Bekos and Koutropoulos v. Greece* (бр. 15250/02, §§ 63-65, 69 и 70, ECHR 2005-XIII (извадоци)).

71. Не е потребно Судот да утврди дали жалбените наводи по овој основ треба да бидат отфрлени заради неисцрпување, бидејќи овој дел од апликацијата е недопуштен од следниве причини.

72. Што се однесува до жалбените наводи дека наводните дела на полициска бруталност од 19 мај 2014 година биле мотивирани од расна предрасуда, Судот прво забележува дека не смета дека било утврдено надвор од разумно сомневање дека апликантите биле жртви на какво било постапување од полицијата кое е забрането според членот 3 од

Конвенцијата (види параграф 63 погоре). Сепак, го забележува следново.

73. Фактите на кои се жалат апликантите, имено дека тие биле таргетирани со оглед на тоа што Е.Р. ги опишала напаѓачите како Роми; дека Y бил лишен од слобода и покрај тоа што тој бил помлад од пријавената возраст на напаѓачите и дека наводната полициска бруталност се случила во ромско маало пред нивните соседи и роднини, не можат, сами по себе, да се сметаат за доволни за да може да се заклучи дека бил сторен расистички чин во конкретниот случај. Во врска со ова, Судот забележува дека нападот врз Е.Р. се случил во близина на истата ромска населба каде полицијата интервенирала десетина минути по пријавениот настан; описот даден од страна на Е.Р. за напаѓачите како Роми не може да доведе до заклучок дека ромското потекло на апликантите имало некакво влијание врз перцепцијата на полициските службеници за нив. Наводот за расен говор што го користеле полициските службеници, а кој за прв пат бил изнесен по повеќе од три години откако се случил настанот и само во постапката за надомест на штета против Министерството, и не бил поткрепен со докази, само по себе не е доволно за да се заклучи дека тужената држава е одговорна за расистичко малтретирање. Иако се потенцијално релевантни, општите информации за наводно несоодветно постапување од страна на полицијата кон Ромите во тужената држава изнесени од страна на ХКЧП и меѓувладини тела, не се доволна основа за таков заклучок во врска со конкретните настани во овој случај (види *Nachova and Others*, цитиран погоре, §§ 153 и 155, и *Bekos and Koutropoulos*, цитиран погоре, § 66).

74. Што се однесува до процедуралниот аспект на жалбените наводи по овој основ, имено дека тужената држава пропуштила да ја исполни својата обврска да ги испита можните расистички мотиви на полицијата во настаните од 19 мај 2014 година, Судот го забележува следново.

75. Во кривичната пријава од 3 септември 2014 година, апликантите тврделе дека дејствијата на полицијата од 19 мај 2014 година биле расно мотивирани. Сепак, Судот забележува дека во прилог на овие тврдења, апликантите се потпирале единствено на фактот дека возраста на Y не одговарала на пријавената возраст на напаѓачите (види параграф 12 погоре). Ниту во кривичната пријава, ниту подоцна во постапката пред јавниот обвинител, апликантите не доставиле доволно докази за да го префрлат товарот на докажување. Обвинувањата за расистички навреди за првпат биле покренати во постапката за надомест на штета против Министерството, откако изминале повеќе од три години по инцидентот. Понатаму, тие не биле поднесени од апликантите, туку од таткото и братот на Y (види параграф 22 погоре). Ништо не укажува дека овие изјави апликантите

ги поднеле пред јавниот обвинител, единствениот орган што бил надлежен да ги испита. Апликантите не дадоа никакво објаснување за овој пропуст.

76. Под тие околности, Судот смета дека доказниот материјал изнесен пред јавниот обвинител не претставувал уверлива информација што би била доволна за да му сигнализира дека било потребно да спроведе истрага во врска со наводите на апликантите за расно мотивирана полициска бруталност (види, обратно, *Nachova and Others*, цитиран погоре, § 166.). Во отсуство на конкретно поткрепени докази релевантни за случајот на апликантите, општите информации за наводното несоодветно постапување на полицијата кон Ромите во тужената држава изнесени во извештаите на ХКЧП и меѓувладините тела, кои станале достапни подоцна (види параграфи 28, 49 и 69 погоре), не можат сами по себе, да се сметаат за доволни во овој поглед. Според тоа, не може да се смета дека обврската на властите да истражат можни расистички мотиви во конкретниот случај била активирана. Постапката за надомест на штета против јавниот обвинител не содржи ништо што би можело да го наведе Судот да заклучи поинаку.

77. Конечно, со оглед на горенаведеното и врз основа на достапните информации, Судот исто така не е во можност да заклучи дека недостатокот на ефективна истрага за наводите на апликантите за полициска бруталност, сам по себе бил расно мотивиран и дека поради тоа била сторена повреда на членот 14 во врска со членот 3 од Конвенцијата.

78. Според тоа, жалбените наводи по овој основ се очигледно неосновани и мора да бидат отфрлени во согласност со членот 35 §§ 3 (а) и 4 од Конвенцијата (види *A.P. v. Slovakia*, бр. 10465/17, § 93, 28 јануари 2020 година).

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

79. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

„Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на нејзините протоколи, и ако домашното право на Високата страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците на таа повреда, Судот ѝ дава на оштетената страна, доколку е потребно, правично обештетување“

A. Штета

80. Апликантите побараа по 15.000 евра за секој одделно, по основ на нематеријална штета за претрпената физичка траума и менталниот стрес како резултат на расно мотивирана полициска бруталност.

81. Владата го оспори ваквото побарување на апликантите како прекумерно и го покани Судот, доколку не утврди повреда по сите наводни основи, да им досуди на апликантите помал износ.

82. Одлучувајќи врз правична основа, Судот му доделува на секој апликант по 7.500 евра во однос на нематеријална штета, плус било кој данок кој може да биде наплатен.

Б. Трошоци

54. Апликантите не поднесоа никакво барање во врска со трошоците.

55. Соодветно на тоа, Судот не доделува сума по овој основ.

В. Затезна камата

56. Судот смета дека е соодветно затезната каматна стапка да се заснова на најниската стапка за позајмени средства на Европската Централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ги прогласи* жалбените наводи според членот 3 од Конвенцијата во врска со наводната полициска бруталност и отсуство на ефективна истрага во однос на овие наводи за допуштени, а остатокот од апликацијата за недопуштен;
2. *Одлучи* дека има повреда на членот 3 од Конвенцијата поради неуспехот на домашните органи да спроведат ефективна истрага за наводите на апликантите за полициска бруталност;
3. *Одлучи* дека нема повреда на членот 3 од Конвенцијата поради наводна полициска бруталност;
4. *Одлучи*
 - (а) дека тужената држава треба да им исплати на секој од апликантите, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата станува правосилна во согласност со членот 44 став 2 од Конвенцијата, 7.500 евра (седум илјади и петстотини евра) на име нематеријална штета, плус сите даноци кои може да бидат наплатени, конвертирани во националната валута на тужената држава согласно курсот применлив на денот на склучување на спогодбата;

СЛУЧАЈ X и Y против СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ПРЕСУДА

(б) дека по истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе се плати камата на горенаведените износи по стапка еднаква на најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската Централна Банка, за наведениот период плус три процентни поени;

5. *Ги одби* барањата на апликантите за правичен надоместок во останатиот дел.

Изготвено на англиски јазик и доставено во писмена форма на 5 ноември 2020 година, согласно членот 77 ставовите 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Victor Soloveytchik
Секретар

Síofra O'Leary
Претседател